

POSVETOVANJA

Matej Rode

Dvanajsti svetovni kongres FIT

FIT (Fédération Internationale des Traducteurs — Mednarodna zveza prevajalcev) je organizacija, ki druži prevajalce vsega sveta, podpira njihova združenja, pomaga ustanavljati nova ter si prizadeva za ugled prevajalcev v družbi. Prevajalci Jugoslavije smo člani FIT od njegove ustanovitve leta 1953. Za uspešnejše delo pripravi zveza vsaka tri ali štiri leta svoj kongres. Od leta 1954 jih je bilo dvanajst. Zadnji je od 2. do 9. avgusta 1990 potekal v Beogradu. Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije je na odprti del poslalo svojega predstavnika, ki naj bi poročal o delu kongresa.

Po že ustaljenih pravilih je kongres potekal v dveh delih. Prvi je bil statuten, drugi odprt. Prvega se udeležujejo le izvoljeni delegati, ki dopolnjujejo pravilnike in statute, sprejemajo nove člane in volijo vodstvo za naslednje obdobje. Letos so namesto dosedanje predsednice Ane Lilove iz Bolgarije za predsednika izvolili Jean-Francoisa Jolyja iz Kanade. V novi upravni odbor zveze je bil izvoljen tudi predstavnik Jugoslavije, dr. Mladen Jovanović iz Beograda.

Drugi, odprti del kongresa, udeležil se ga je lahko vsak, ki je plačal kotizacijo, je potekal od 6. do 9. avgusta v Sava centru. Udeležilo se ga je skoraj šeststo prevajalcev iz kakih šestdesetih držav vsega sveta. Na kongresu smo, če iz vzamemo dve plenarni seji — otvoritveno in sklepno —, delali v sekcijah. Bilo jih je enajst. Osnovna oblika dela je bilo branje referatov. Trem ali štirim prebranim prispevkom je sledila razprava. Uradna jezika sta bila angleščina in francoščina.

Referati prve sekcije — splošna teorija prevajanja — so obravnavali tri temeljne skupine problemov. Prvi so se ukvarjali z vprašanjem, ali je splošna teorija prevajanja sploh mogoča. Glavni argument proti je bil, da je prevajanje tako nepredvidljiv proces, da ga ni mogoče znanstveno preučevati. Drugi so si zastavljali vprašanje zgodovine prevajanja. Izoblikovalo se je mnenje, da jo je treba napisati. To naj bilo skupinsko, tematsko zasnovano delo. Tretja skupina referatov se je posvečala posameznim teoretičnim vprašanjem. Na primer posebnostim pri prevajanju iz arabščine ali japonščine.

Druga sekcija — književno prevajanje — je pritegnila več udeležencev. Veliko so govorili o tem, kako izobrazevati dobre književne prevajalce. Opozorili so na vprašanje ustvarjalnosti takih prevajalcev. Nekaj referentov je poročalo o razmerah na področju književnega prevajanja v posameznih državah (Benin, Koreja). Med sklepi, ki so se oblikovali po razpravi, moramo omeniti ugotovitev, da si želijo tesnejšega sodelovanja z različnimi pisateljskimi združenji, predvsem z združenjem PEN, in da je treba kar najhitreje začeti z izdajanjem posebnega glasila, ki naj bi bilo posvečeno izključno vprašanju teorije književnega prevajanja.

Tretja sekcija je obravnavala jezike maloštevilnih narodov. Razpravljalci so predvsem opozorili, da je treba iz takih jezikov pogosteje prevajati. Prevodov v nasprotno smer je več, saj jih narekuje življenje. Toda prav pri takem prevajanju nastanejo številne težave, ki izvirajo iz kulturnih razlik. Zato je treba literarna besedila tudi prirejati, če želimo ohraniti njihov umetniški

učinek. Tudi v tej sekciji so poročali o dosežkih v posameznih državah (Zimbabve, Kitajska). Zanimiv je bil poskus opozoriti na esperanto kot možni posredniški jezik pri prevajanju.

Znanstveno in strokovno prevajanje je bilo tema četrte sekcije. Veliko pozornosti je namenila vprašanju profesionalnega izobraževanja strokovnih prevajalcev. Pri tem so udeleženci opozarjali, da skuša vsaka družba prevajalce izobraževati po svojih predstavah o prevajanju, le-te pa so pogosto zelo enostranske in ozke. Rešitev vidijo v boljšem seznanjanju družbe v celoti s tem, kaj je prevajanje na sploh in še posebej, kaj je strokovno prevajanje. Kajti prav nepoučenost je razlog številnih težav in nesporazumov, o katerih so govorili nekateri navzoči. Precej je bilo povedanega o uporabi računalnikov pri prevajanju in o potrebi po posebnih slovarjih za prevajalce. Pri tem so še posebej opozorili na problem strokovnih podjezikov, ki so neločljiv del vsakega jezika.

Peta sekcija se je ukvarjala z govornim prevajanjem. Sodelavci so poročali o velikem razmahu konferenčnega prevajanja v mnogih državah (Anglija, Jugoslavija, Mehika, Vzhodna Evropa). Konferenčni prevajalci imajo tudi svojo organizacijo, Mednarodno zvezo konferenčnih prevajalcev (AICC), in si želijo tesnejših stikov z združenjem FIT.

Najskromnejša je bila šesta sekcija s temo prevajanje za medije. Od sedmih referatov, toliko jih je bilo namreč napovedanih, so udeleženci slišali le tri. Enega od njih je pripravila edina aktivna udeleženka kongresa iz Slovenije Irena Kovačič. Govorila je o jezikoslovnih pogledih na podnaslavljanje. Razgrnila je problematiko prevajanja za film in televizijo s posebnim poudarkom na prirejanju besedila. Ta vrsta prevajanja zahteva spriči tehničnih omejitev v besedilu toliko sprememb, da lahko govorimo o posebnih oblikih ustvarjanja, ki ni zgolj prevajanje. Prav zaradi tega se je v razpravi oblikovala zahteva, da je treba prevajalce za film in televizijo vključiti v društva književnih prevajalcev posameznih narodov. Ena od značilnosti te sekcije je bila, da so bile zaradi skromnega števila referatov razprave obširnejše in so se ukvarjale ne toliko s teoretičnimi vprašanji kot predvsem s konkretnimi primeri.

Prav gotovo je bila na kongresu največ pozornosti deležna sedma sekcija. Njena tema je bilo izobraževanje in izpopolnjevanje prevajalcev. Ne le da je imela na programu največ referatov, tudi udeležba na njej je bila redno zelo številna. Udeležencev je bilo do sto, kljub temu da so sekcije delale sočasno. Referate te sekcije bi lahko razdelili v tri skupine. Prvi so govorili o izobraževanju prevajalcev na splošno, drugi so se lotevali posameznih vprašanj, tretji pa so bili posvečeni posebnim metodam izobraževanja bodočih prevajalcev. Avtorji prve skupine referatov so med drugim razmišljali, ali kaže izobraževati v smeri od teorije k praksi ali narobe, kaj je prevajalca sploh treba naučiti, kako pripraviti bodoče učitelje prevajalcev in podobno. Drugi so razmišljali o tem, kako poučiti nestrokovnjaka, da bo uspešno prevajal strokovna besedila, ter o podiplomskem izobraževanju prevajalcev. Pri tem so veliko povedali o izobraževanju prevajalcev v posameznih državah (Avstrija, Italija, Kitajska, Sovjetska zveza, Španija, Urugvaj). Splošno mnenje je bilo, da nihče ni zadovoljen z izobraževanjem prevajalcev v svoji deželi. Tisti, pri katerih tovrstno izobraževanje sploh še ni urejeno, si ga močno želijo, drugi pa, ki ga že imajo, si želijo boljšega. Sklenili so, da mora FIT več prispevati k temu, da bodo vse članice kar najbolje obveščene o različnih oblikah izobraževanja prevajalcev.

Osma sekcija se je lotila terminologije. Razen nekaj referatov, ki so se ukvarjali s terminologijo posameznih strok (kriminalistika, robotika, veterina), je večina govorila o potrebi po internacionaliziranju terminov ter po organizaciji njihovega zbiranja. Pri tem naj bi imeli pomembno vlogo računalniki ter banke podatkov. Med razpravo se je izoblikoval predlog, naj bi enega od naslednjih kongresov zveze v celoti posvetili vprašanju terminologije.

V deveti sekciji — tema: tehnični pripomočki prevajalcev — so govorili predvsem o računalnikih in njihovi vlogi pri prevajanju. Udeleženci so se razdelili v dve skupini: eni so menili, da računalniki ne morejo nadomestiti človeka prevajalca, drugi so bili mnenja, da bodo stroji že kmalu lahko opravili veliko več, kot naredijo sedaj, in bo človek skorajda nepotreben.